

Rapport från Köpenhamnavalets Arbetsgrupps möte i Reykjavik 14-15 mars 2001

Deltagare:

Ingmar Bergström (S), ordförande

Björn Looström (S)

Bjørn Bratfoss (N)

Tom W. Hansen (N)

Tuula Kuusela (FIN)

Carsten Rasmussen (DK)

Eyjólfur Magnússon (IS)

Miliza Malmelin, sekreterare

Ordförande öppnade mötet och tackade Island för inbjudan.

1. Godkännande av dagordningen

Dagordningen godkändes

2. Godkännande av rapport från förra mötet

Rapporten från mötet efter plenum i Bergen (augusti 2000) godkändes.

3. Information från länderna

Island

Island informerade om att man fått ny avdelningschef på Hollustuvernd ríkisins.

Dessutom informerade man om att man i sommar tömde vraket "El Grillo" som ligger på 45 meters djup i Seydisfjörður. Tankern är 130 m lång och användes under II världskriget som depå, det sänktes 1944. En del av oljan togs ut 1952. Man vet inte exakt hur mycket olja som finns kvar i vraket, men uppskattar att det kan röra sig om 2000-4000 ton.

Finland

Finland informerade om att man gett ut en publikation på finska under titeln "Illegala utsläpp i havet". Publikationen bygger på HELCOMs "Guidelines on ensuring successful convictions of offenders of anti-pollution regulation at sea" samt Bonn-avalets "Manual on oil pollution at sea - part 2".

Dessutom informerade man om grundstötningen av container fartyget M/V Janra. Janra kolliderade med Tröskeln Västra söder om Åland strax före jul. Hon fick en 15 meters reva i ballasttankarna med den påföljd att hon kapsesade. Hon transporterades till en skyddad vik på Åland. Efter att lasten lossats lyckades man med en stor kran lyfta henne på rätt köl och transportera henne till Åbo för reparation. Några stora mängder olja rann inte ut i havet i samband med olyckan, allt som allt samlades 22 m³ olja upp under operationen.

Danmark

Försvaret ansvarar sedan den 1 januari 2000 för den samlade statsliga maritima miljöövervakningen, med rätt att utfärda böter till part som bryter mot gällande lagstiftning.

Man gav också en kort redogörelse för oljeutsläppsstatistiken för år 2000. Det sammanlagda antalet observerade oljeutsläpp har gått ned något (från 489 i 1999 till 457 i 2000). Man tror

att detta kan bero på att man har gått in för att anropa de skepp som går in på danska vatten och informerar dem om att utsläpp av olja i havet är förbjudet. Man överväger att utveckla systemet så långt att man även skulle göra besök ombord på skeppen.

Ett nytt flygplan samt en ny satellit har skaffats för att effektivera övervakningen.

I januari hade man en brand ombord på ett fartyg som fraktade fosfat. Branden fick under kontroll och någon större olycka skedde inte. Incidenten fungerade som en bra övning för samarbetet mellan de inblandade kommunerna och søværet.

Norge

Norge delade ut rapporten "Riskikobaserat dimensionering av statlig beredskap mot akutt forurensning, Fase 1 Miljørettet risiko- og beredskapsanalys". De gjorda analyserna ger vid handen att man skulle behöva mera utrustning samt viss omorganisering för att öka beredskapen vid olyckor. Rapporten ligger nu till behandling hos miljøverndepartementet och stortinget, svar antas komma före sommaren. **Norge rapporterar om fortsättningen på plenum.**

En kort titt på statistiken för observerade oljeutsläpp för år 2000 ger vid handen att antalet utsläpp har gått ned, men att storleken på utsläppen har ökat.

Norge delade ut handboken "Sanering av akutt forurensning på strand. Del 2: Innsamling av data, prioritering av områder og valg av tiltak."

Man rapporterade om några allvarigare olyckor. I mitten av december fick frysskeppet "Green Ålesund" med frusen sill ombord motorstopp och drev in mot land i Haugesund området. Hon hade ca 500 ton olja ombord. Några dagar senare sjönk skeppet. Stora delar av oljan läckte ut. Blandad som den var med en hel del vrakgods var det problematiskt att använda slangar och skimmers för att ta upp oljan. Oljan har samlats upp och vraket har tömts. Den ruttnande sillen klassades också som miljöfarligt gods och SFT fick också som uppgift att berga och ta hand om den.

På julen gick tankern "John R", med 2500 ton olja ombord på grund i närheten av Tromsø. Området är klassat som internationellt värdefullt naturskyddsområde och ytterst svåråtkomligt med lite större båtar. Man nödlossade tankern på 850 m³ olja och trodde hon var tom. Någon dag senare under dåligt väder gick tankern i tu och fören drev i väg. Den hittades senare och transporterades till en fjord där den kommer att läktas, man antar att där finns ca 160 m³ olja kvar. Tömningen av aktern var inte helt lätt då man var rädd för att den skulle kantra. Sist och slutligen stod den dock ganska stadigt och man kunde samla 140 m³ olja den med vanlig skimmer. Aktern har nu sjunkit helt och läcker försättningsvis små mängder olja. Allmänheten har i realtid kunnat följa med incidenterna via SFTs hemsida om Beredskap mot akutt forurensning, hemsidan har också varit värdefull för operationsledningen **Norge meddelade att de två incidenterna kommer att analyseras noga och en rapport kommer att avges på plenum.**

Norge bereder en certifiering av oljeskyddutrustning. Tanken är att tillverkaren skall låta testa sin utrustning som sedan förses med en varudeklaration så att uppköparen vet vad utrustningen går för. Man beräknar att standarden skall vara klar om ett år, antagligen går den på remiss till alla länder. **Utförligare rapport om testningen av utrustning och kriterierna ges på plenum.**

Sverige

Sverige informerade om statistiken över observerade oljeutsläpp för år 2000. Antalet observerade oljeutsläpp "på stråket" i Östersjön har något gått ned. Detta kan bero på HELCOMs Baltic Strategy (no special fee systemet) som trädde i kraft i juli 2000. Man antar dock att det kan finnas ett stort mörkertal, mycket av oljan som släpps ut sjunker fort. Man har ökat flygövervakningen, bland annat genom att flyga också på nätter och helger. Genom att utbilda åklagare hoppas man på att flera fall skulle leda till rättegång. Även svenska överåklagare har deltagit i utbildningen.

4. Arbetsgruppens uppgifter från plenumsmötet

4.1 Framtidens kommunikationsmedel

BB har fått in rapport från alla länder om de kommunikationssystem som används under pågående operationer. Det verkar som om vanlig civil VHF verkar vara det system som alla länder har gemensamt. **BB sammanställer en rapport om saken till plenum, ett första utkast skickas till arbetsgruppen för kommentarer före det.**

4.2 Seminariet Olja i is och kallt vatten

TK informerade om seminariet som hålls den 20-22 november 2001 i Helsingfors. Seminariet ordnas i samarbete med bl.a. HELCOM och EPPR, språket är engelska. Inbjudan har skickats till all i mars. Seminariet är gratis för myndighetsrepresentanter från Köpenhamnavtalets kontraktsländer.

4.3 Status gällande kemiska- och biologiska bekämpningsmedel

Sverige har tagit upp frågan med Naturvårdsverket och bett dem se över sitt gamla förbud mot användning av kemiska- och biologiska bekämpningsmedel. Naturvårdsverket kommer att undersöka saken, bl.a. vara i kontakt med internationell expertis, och koma med nya rekommendationer.

Några nyheter har inte kommit ut på marknaden.

Norge har bildat en grupp som skall granska området noggrannare.

Norge fortsätter att vara kontaktland i frågan.

4.4 Förbud mot utpumpning av olja i sjön

Sverige meddelade att ett nyskrivet dokument om Baltic Strategy har kommit ut.

Den svenska oljeskyddsutredningen är ännu under behandling i regeringskansliet.

Norge meddelade att man utreder möjligheterna att flytta territorialgränsen till 12 sjömil. I samarbete med IMO undersöker man möjligheterna att klassificera Nordsjön som special area.

Danmark informerade att alla utsläpp av olja är förbjudna inom 12 sjömil gränsen. Utanför den är det tillåtet att släppa ut vegetabiliska oljor. Från övervakningsflyg är det dock svårt att avgöra om utsläppen består av mineral eller vegetabiliska oljor.

Finland meddelade att den nya avfallslagen som baserar sig på Baltic Strategy inte har påverkat mängden utsläpp. Sjöfartsverket har gett dispens från avfallslagen åt 200 fartyg, dessa är alltså inte tvunga att lämna oljan i hamnen utan kan göra sig av med den på annat acceptabelt sätt.

Sverige fortsätter som kontaktland i frågan.

4.5 Provtagning av olja

BL informerade att han fått i uppdrag från HELCOM att skriva en manual om Oljeprovtagning. Manualen bygger på kapitel 13 i Kustbevakningens räddningstjänstplan, men ganska stora ändringar har gjorts. Ett utkast delades ut, kommentarer kan skickas till BL. BL informerade också om att en manual om provtagning ombord på fartyg är under arbete. En elev på Sjöfartsskolan i Kalmar arbetar med den.

Danmark undrade om det finns apparatur med vilken man omgående kan säkerställa ifall den olja man tagit prov på är vegetabilis/animalisk eller mineral olja. **Danmark lovade ta reda på och meddela om detta på plenum.**

Danmark påpekade att man har dåliga erfarenheter av oljeprovtagning från helikopter. Sverige håller på att utveckla en metod för detta. Detta kommer att övas i den gemensamma övninge mellan Danmark och Sverige i Öresund.

Flera länder meddelade att man var intresserad av de oljeprovtagningskurser som Sverige har ordnat. **AG ber därför Sverige undersöka möjligheterna att ordna en samnordisk kurs för fartygsprovtagare/provatnigssamordnare. Först efter detta avgörs om det finns behov för ett expertmöte på området.**

4.6 Utveckling av övervakningsmetoder

Uppgiften har överförts på flyggruppen och behandlas i punkt 5.1

4.7 Regionala planer

BL hade gjort upp ett dokument över den regionala samverkan mellan de olika regionerna (Nord, Ost, Syd, Väst) i Sverige och övriga länder. De senaste övningarna och kommande övningar presenteras i dokumentet.

Tilläggs kan att en materielövning mellan Finland och region Nord kommer att äga rum 30.-31.5. i Kvarken.

Danmark föreslog i detta sammanhang att även Färöarna och Grönland borde inbegripas i övningssamarbetet. **Danmark föreslog att Färöarnas och Grönland representanter skulle inbjudas till plenum. Detta stötte inte på motsånd, man konstaterade att det är Danmarks sak att förmedla inbjudan till de två självstyrelseområdena.** Norge meddelade att Färöarna har köpt en oljebekämpningskurs av dem, kursen hålls i april.

4.8 Användningen av IT inom Köpenhamnvalet

En kort diskussion om utvecklingen av hemsidan hölls. Bland annat önskade man att rapporterna från mötena skulle läggas på nätet. Sekreteraren meddelade att man i år har fått ett något större anslag från Nordiska Ministerrådet, via Hav & Luftgruppen vilket medför att medel kan avsättas för att köpa en egen hemsidadress samt betala för det uppdaterings- och utvecklingsarbete som Island gör. Island tackade för de utlovade 5000 DKK. Utredningar behövs ännu gällande vilken server hemsidan skall ligga på. Nu ligger den på Hollustuvernd rikisins server men de har för avsikt att inom något år köpa denna service utifrån.

Sekreteraren lovade tillsammans med Island utreda vidare var sidan skall läggas, samt ombesörja att den egna adressen införskaffas. Man beslöt att köpa adressen copenhagenagreement.org.

4.9 Skeppsvrak med olja och kemikalier

Norge fortsätter med sitt vrakprogram. I sommar kommer två vrak med ca 300 m³ olja var ombord att tömmas. Beslut om metoder har inte ännu gjorts.

Sverige kommer att informera på plenum om sina vrak.

4.10 Nödlossningsövningar

Norge delade ut information om oljeskydds och nödlossningsövningen "Kystvern 2000" som hölls i Bodø i september. En motsvarande nödlossningsövning kommer att ordnas i Stavanger detta år i vecka 37. Kopia av inbjudan kommer att skickas till alla parter.

Varje land ombads göra en liten översikt över nödlossningstilltag till plenum.

4.11 Ramar för samarbete

Sekretariatet meddelade att korrigeringsarna enligt beslutet på plenum har gjorts i plan för samarbete.

4.12 EU's community information system

EU har beslutit om att etablera ett informationssystem, i praktiken en websida med länkar till andra länders oljebekämpningsorganisationer, för ett år sedan. Nu föreligger ett detaljerat förslag över vad de enskilda medlemsländerna skall informera om till EU's websida. I praktiken skulle hemsidan bestå av långa sidor med tillgänglig oljebekämpningsutrustning. Idén verkar inte särskilt bra, eftersom det blir svårt att hålla listorna up to date. Man beslöt att vänta och se hur det hela utvecklas.

4.13 Beredskap för kemikalieolyckor

Norge informerade om kemikalieolycksberedskapen i Norge. SFT är ansvarig för att det finns beredskap men i praktiken byggs beredskapen upp kring kommunerna, där finns utrustningen. Koordineringsansvar för kemikalieolyckor på land ligger hos en brandstation i varje region (34 st). Problemet är att man idag inte har rutiner för hur en olycka till havs skall skötas. Detta kommer man att se på i övningen mellan Norge och Sverige i maj i Oslofjorden.

Danmark meddelade att ansvaret på land ligger hos Beredskapstyrelsen. Till havs har Søværnet endast utrustning och kompetens att behandla bunkrade kemikalier.

Island meddelade att ansvaret till havs ligger hos Hollustuvernd ríkisins, medan det på land ligger hos brandväsendet.

Finland meddelade att brandkåren ansvarar för kemikalieolyckor på land och i strandzonen. Miljöministeriet är ansvarig myndighet till havs, det operativa ansvaret ligger hos Finlands miljöcentral. Man håller som bäst på att utforma en beredskapsplan.

Sverige meddelade att ansvaret på land ligger hos kommunerna, medan kustbevakningen har ansvaret till havs. 60 personer, brandmän och kemikaliedykare, har utbildats för ändamålet det här året. Alla kustbevakningsfartyg har således specialutbildat manskap för kemikalieolyckor. Beredskapsplan för kemikalieolyckor ingår i kustbevakningens räddningstjänstplan.

BL informerade om att HELCOM håller på att revidera volym 3 i sin manual, gällande kemikalier. I arbetsgruppen sitter bl.a BL, IB och TK smat representanter för Tyskland och Polen. CEDRE har också gett ut en publikation om hantering av förpackat farligt gods.

Det konstaterades att ansvarsförhållandena i de flesta länderna är liknande vad gäller kemikalieolyckor. Köpenhamnavtalets text inbegriper även kemikalieolyckor. Vad som nu krävs är utveckla denna aspekt så att beredskap för kemikalieolyckor till sjöss även i praktiken omfattas av det nordiska samarbetet.

4.14 Beredskap att bekämpa olja med hög viskositet

Ärendet har överförst till tekniska gruppen.

5. Löpande ärenden

5.1 Flygsamarbetet

Flyggruppen har inte haft något möte under det gångna året, så uppgiften att utveckla övervakningsmetoderna har inte påbörjats. Antagligen ordnas dock ett möte före nästa plenum, och vi hoppas på rapport till plenum därifrån.

Dock kan meddelas att under Bonn-avtalet har man hållit ett "colour code" möte i höstas och förslag om att förnya koden föreligger. Det har dock ännu inte behandlats.

Norge meddelade att deras representant i flyggruppen har bytts ut, ny representant är Ove Njoten.

Danmark meddelade att man köpt 3 nya övervakningsflygplan.

5.2 Beredskap för kemikaliebekämpning

Nordiska kontaktgruppen för kemikaliefrågor höll ett möte i juni 2000 i Norge, därom rapporterades på plenum. Nästa möte kommer att hållas den 6-7 juni 2001 i Helsingfors.

5.3 Tekniska frågor

Ingen verksamhet har skett inom tekniska gruppen sedan 1998. Nu sammankallar dock Jan Fälteke gruppen till möte, förslagsvis vecka 19 i Köpenhamn.

Meningen är att gruppen skall ta sig an uppgiften om beredskap att bekämpa olja med hög viskositet. Rapport föreligger förhoppningsvis till plenum.

5.4 Övningar

Förutom övningarna som ingår i övningsschemat informerade Danmark att man kommer att ordna en BALEX DELTA mellan parterna i HELCOM den 11-12 september.

Norge meddelade att en övning mellan Norge och Ryssland kommer att ske i vecka 25 i Vatso, Finnmark.

Sekretariatet påminner att rapporter från övningarna skall skickas till sekretariatet.

6. Nästa möte

Arbetsgruppens nästa möte kommer att äga rum i samband med plenum i Karlskrona måndagen 27. Augusti.

Ordförande avslutade mötet och tackade Island för det fina värdskapet!

Alla papper som skall till plenum skall vara sekretariatet till handa senast 31.5.2001!

